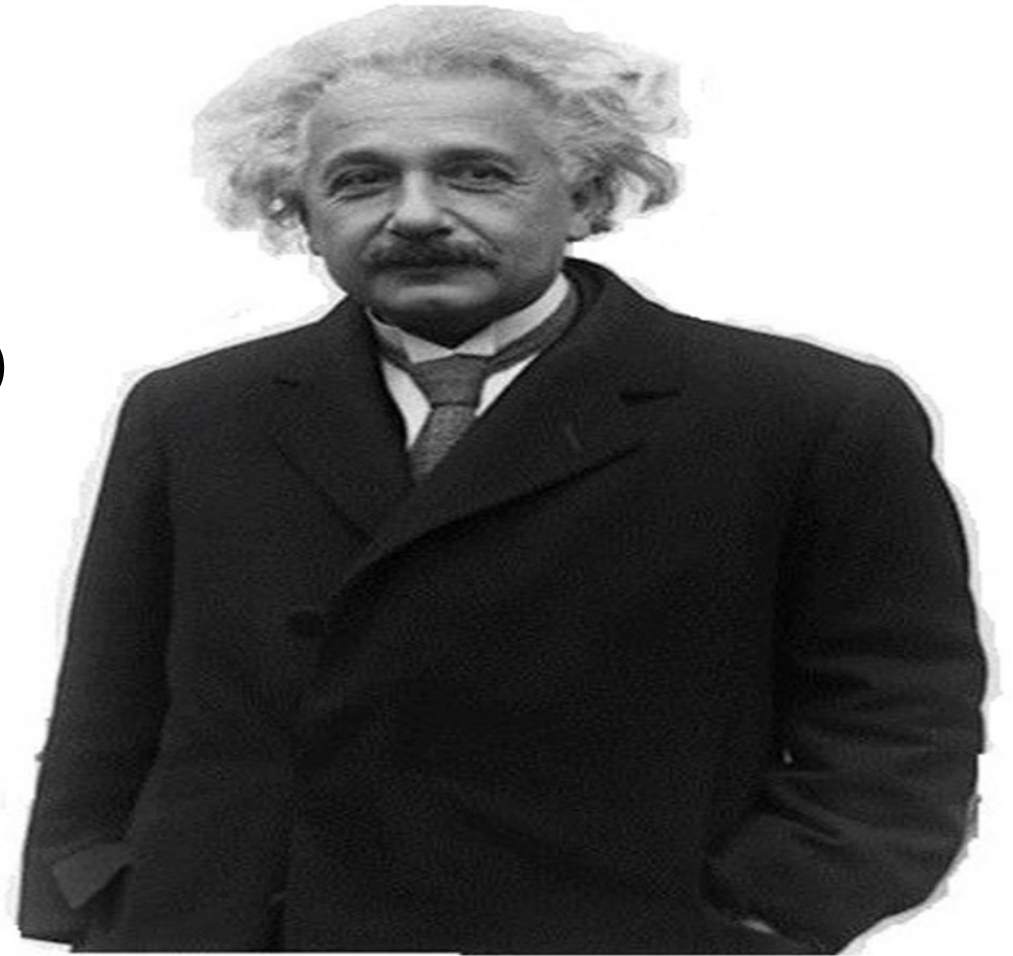

דיאגנוזות
רטרוספקטיביות של
מדענים דגולים
כאוטיסטים אחרי מותם

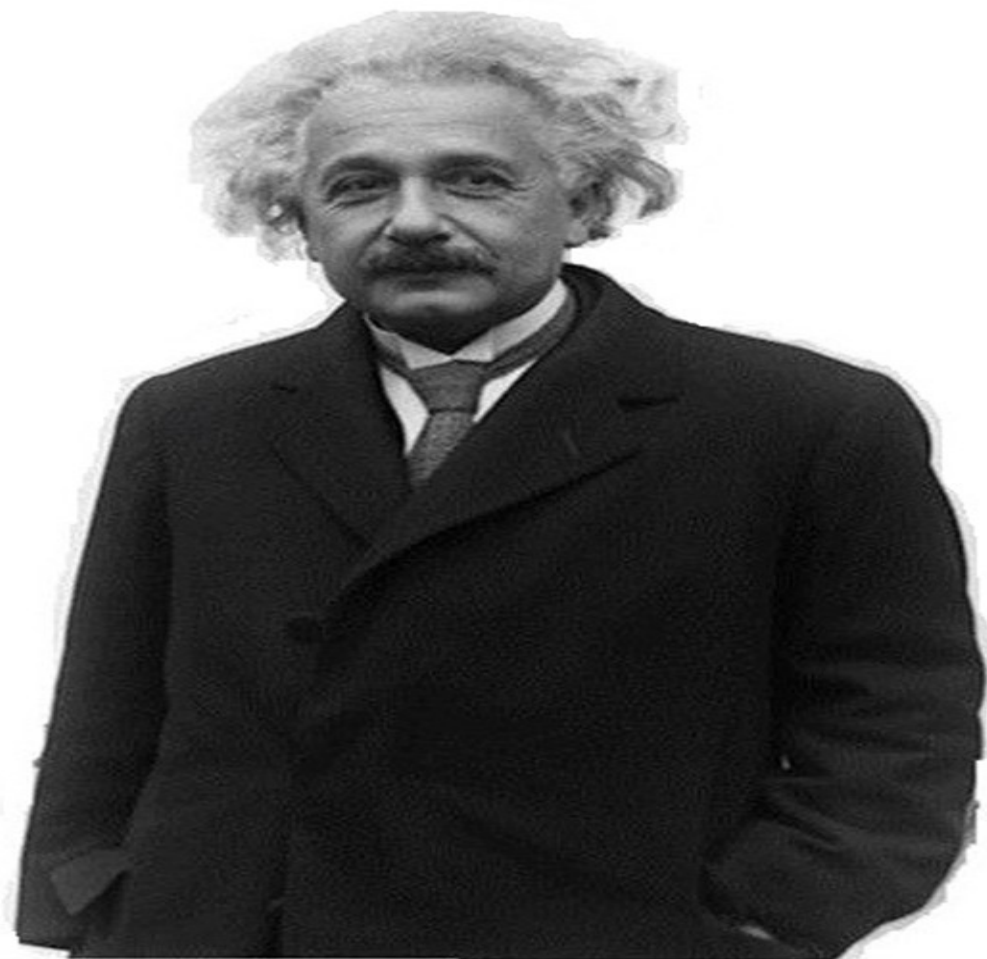
ד"ר גלי וינשטיין
אוניברסיטת רייכמן
אוניברסיטת חיפה

אלברט איינשטיין היה מרדן ומשעשע. הוא נותר תמיד פרוע ומרושל ואמר בענווה: "אני מדבר לכולם באותה הדרך, בין אם זה איש הזבל או "נשיא האוניברסיטה

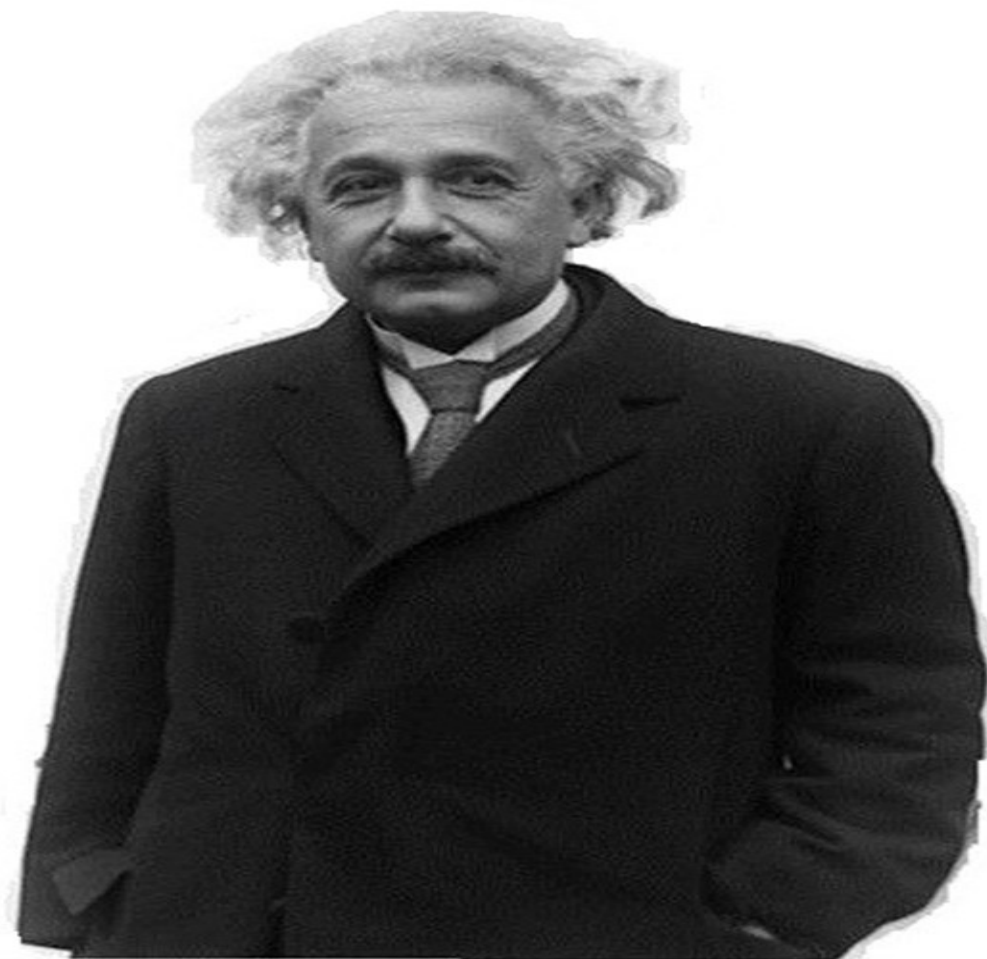
כילד התפתח אלברט לאט והיו לו קשיי שפה. הסובבים אותו חששו שלא ילמד לדבר, והוא אכן החל לדבר כנראה רק בגיל שלוש. הוריו המודאגים התייעצו עם הרופא, אבל התברר כי התפתחותו המאוחרת של איינשטיין הייתה תקינה לגמרי, וכמובן אף מעבר לכך.

בהיותו בן חמש הגיעה לביתו מורה פרטית. אלברט היה מועד להתקפי זעם וברגעים כאלה פניו הפכו צהובות לחלוטין, קצה אפו הלבין כשלג והוא איבד שליטה על עצמו. פעם אף השליך כיסא לעבר המורה והיא נבהלה כל כך עד שנסה על נפשה ולא חזרה יותר.

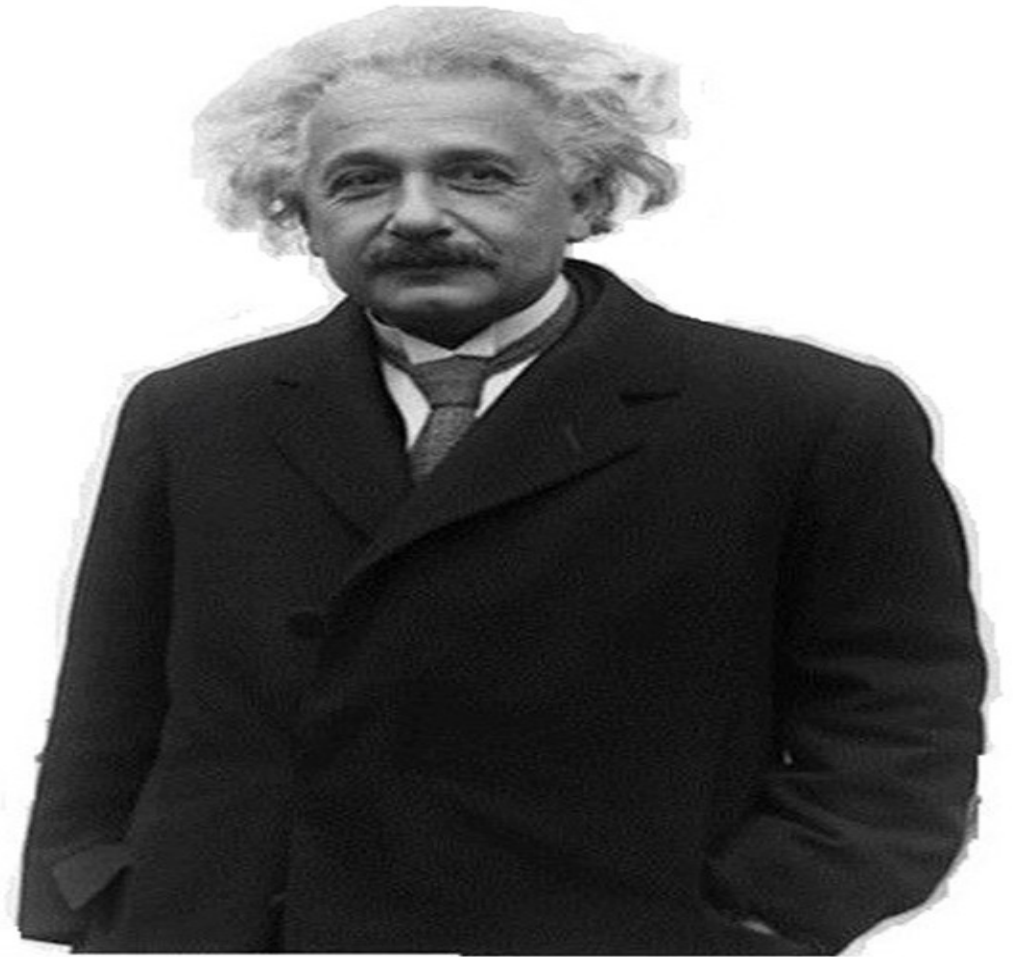

בהיותו בן תשע וחצי, החל אלברט ללמוד בגימנסיית לואיפולד. בית הספר היה בעל נטייה למקצועות הומניים ואלברט המרדן לא יכול היה לסבול עיסוק בנושאים שאינם מעניינים אותו, ובייחוד בנושאים אלה. הוא התמרד נגד כל סמכות, והמורים בגימנסיה הגיבו להתנהגותו בתקיפות, ולעתים אף בגסות. מורה אחד הרחיק לכת באומרו שעצם נוכחותו של אלברט בכיתה גורעת מהכבוד שמורה זקוק לו, והמורה ללטינית הכריז כי לעולם לא יצא מאיינשטיין כלום.

הוריו ואחותו עברו מגרמניה לאיטליה, שם פתחו האב ואחיו יעקב חברה חדשה. אלברט נשאר לבד במינכן כדי להשלים את לימודיו בגימנסיה, אך בייאושו ובשעמומו מבית הספר ברח אל הוריו באיטליה מבלי שסיים את

בסתיו 1895 ניגש איינשטיין לבחינות הכניסה לפוליטכניון בציריך. בעוד שביצועיו במתמטיקה ובפיזיקה היו מעולים, הוא נכשל בבחינה בשפות מודרניות זרות. הפרופסור לפיזיקה היינריך פרידריך ובר הבחין בכישרונו והציע לו לשמוע את הרצאותיו, אך מנהל הפוליטכניון אלבין הרצוג הפנה את איינשטיין לבית הספר הקנטוני באראו כדי שיסיים קודם את מבחני הבגרות.

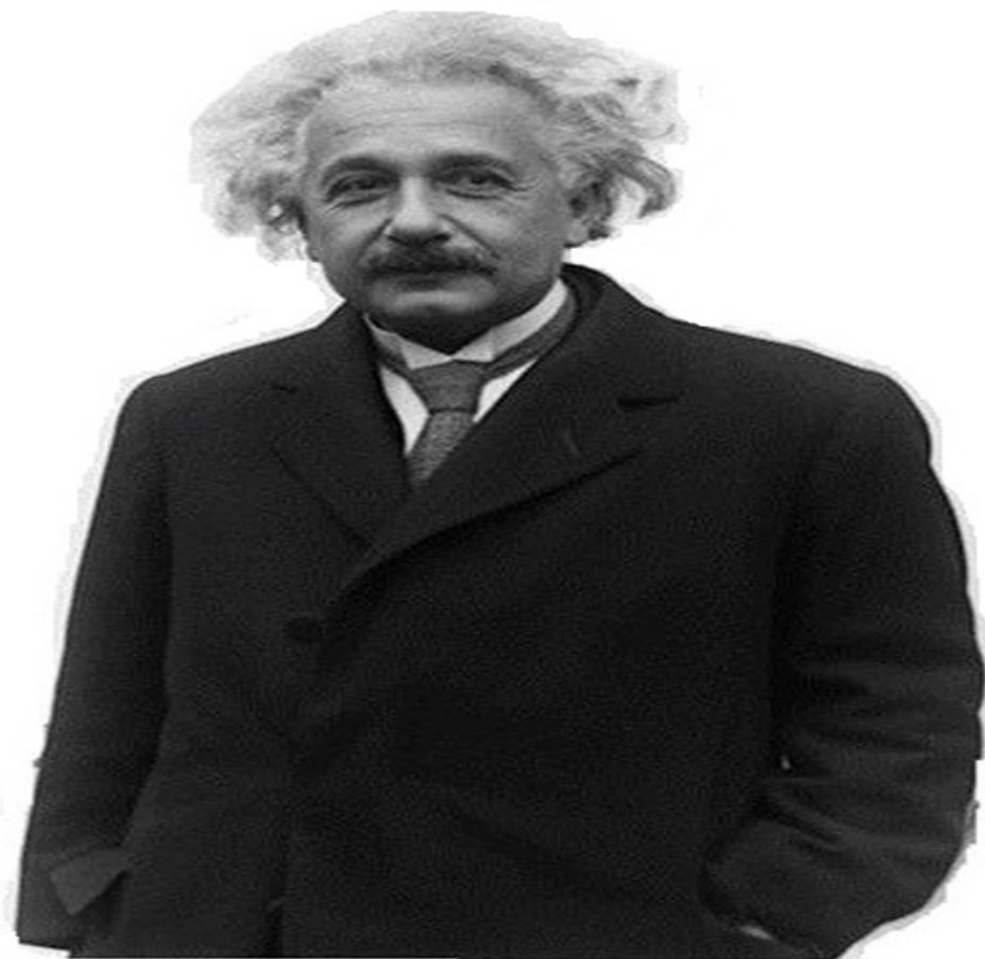

לאחר שסיים את לימודיו עבר איינשטיין את הבחינות לפוליטכניון בהצלחה וב-1896 נסע לציריך והחל ללמוד במכון לפיזיקה במחלקה להכשרת מורים למתמטיקה ולפיזיקה בפוליטכניון. בין מוריו היה פרופסור הרמן מינקובסקי, שטען כי איינשטיין הוא כמו "כלב עצלן שאף פעם אינו טורח כלל על

פרופ' ובר אמנם התפעל מהאינטליגנציה של
איינשטיין אך לא מחריצותו: "יש לך פגם אחד:
"אף אחד לא יכול לומר לך כלום

איינשטיין בעל המחשבה החופשית לא העריך
את ובר שהיה בדיוק ההפך ממנו: מקובע,
שמרן בדעותיו, הולך בתלם ומסור למערכת
ולמוסדותיה.

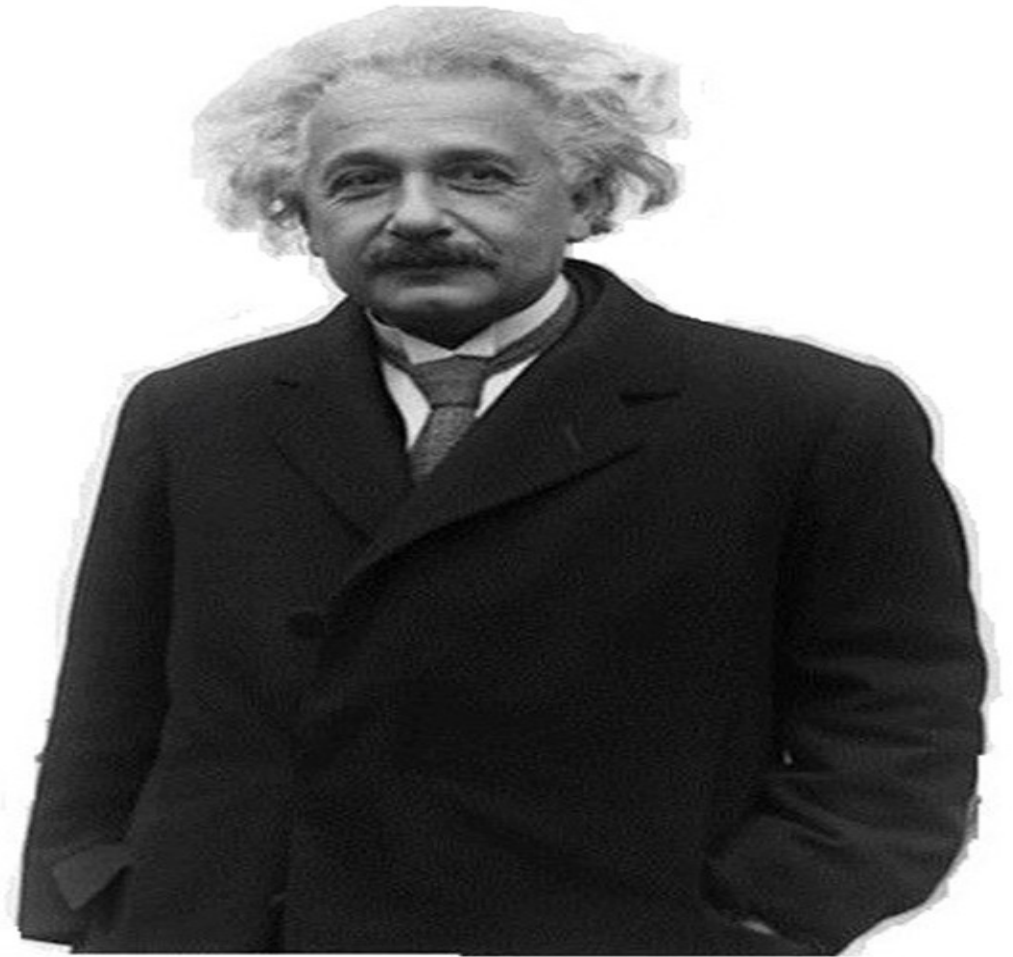
איינשטיין חש כי בידיים של ובר המדע האהוב
עליו, בבת נפשו, מאבד מקסמו ומשאר הרוח
שלו. איינשטיין, שהיה ישיר, חסר טקט והתנגד
לכל סמכות, גרם לפרופסורים בפוליטכניון
להתרחק ממנו. ובר, שחמש שנים קודם לכן
התפעל מהנער והציע לו ללמוד אצלו על אף
שלא עבר את כל הבחינות, סלד ממנו עכשיו
במיוחד.

איינשטיין לא הסתדר גם עם פרופ' ז'אן פרנה, שוויצרי צרפתי שלימד פיזיקה ניסויית ואיינשטיין השתתף בקורסי המעבדה שלו. בעודו עובד במעבדה של פרנה, איינשטיין פצע את ידו הימנית בהתפוצצות.

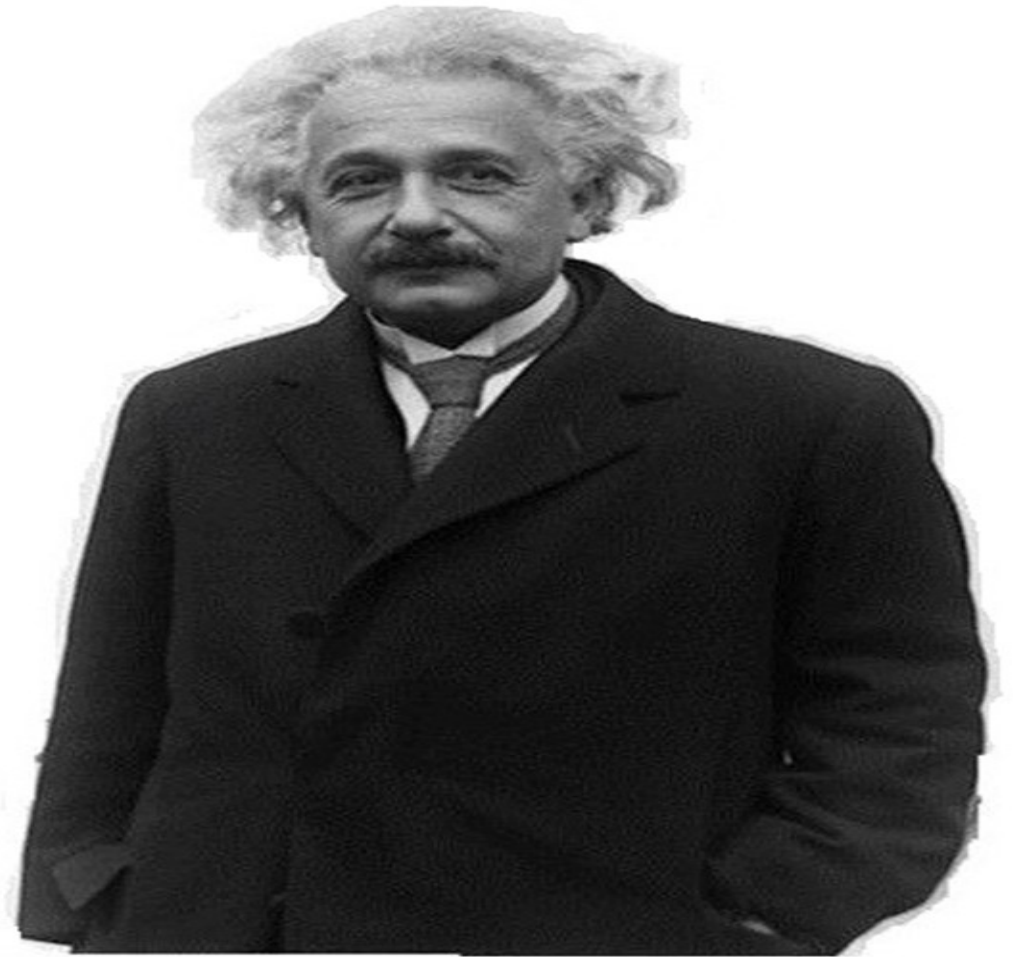
הוא כמעט לא הופיע לשיעורי המעבדה בפיזיקה, דבר שהעלה עוד יותר את חמתו של הפרופסור, ועל כן הוא העניק לו את הציון הנמוך ביותר. האפשרי.

יום אחד סיפק פרופ' פרנה לאיינשטיין חומר למחשבה באומרו לתלמידו הסורר: "אין חוסר". "להט או רצון טוב בעבודתך, אלא חוסר יכולת פרופ' פרנה הוסיף ואמר כי אין לו מושג עד כמה קשה מסלול לימודי הפיזיקה ושאל אותו מדוע שלא ילמד במקום זה רפואה, משפטים או פילולוגיה [שפות]. איינשטיין השיב: "בגלל שאני מרגיש שיש לי כישרון, אדוני הפרופסור, מדוע שאני לפחות לא אתנסה בפיזיקה?", ופרופ' פרנה סוּחַ אֶת הַשּׁוֹמֵה בְּאֹמְרוֹ: "אַתָּה וְכוּל לְוִישׁוֹת מִה

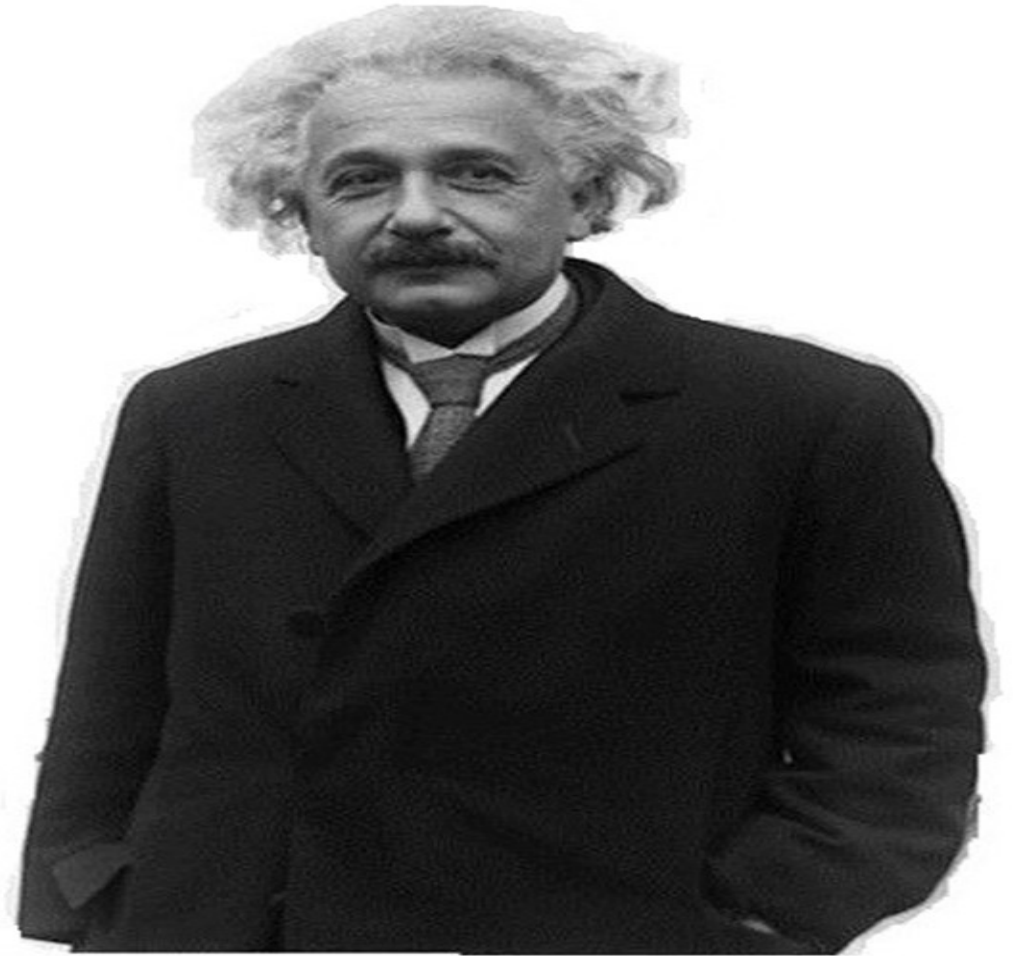
בכיתתו של איינשטיין בפוליטכניון למד גם חברו
מרסל גרוסמן. גרוסמן חלק עם איינשטיין את
מחברת ההרצאות שלו, ואיינשטיין, שהרבה
להיעדר מההרצאות סיפר מאוחר יותר

לא רק שהוא [גרוסמן] ביקר במקומנו בכל"
הקורסים הראויים, אלא הוא כתב אותם
בצורה כה מסודרת שדומה שהדפיס את
מחברותיו כה יפה. כאשר התכוננתי למבחן הוא
השאיל לי את המחברות, ופירושו היה עבורי
הצלה. אני מעדיף לא לחשוב ולכתוב מה היה
" קורה אתי בלעדיהן

ביולי 1900 העניק הפוליטכניון בציריך
לאיינשטיין דיפלומה ותעודת הוראה
במתמטיקה ובפיזיקה. בשל העוינות של ובר
כלפיו ובשל השתמטותו מהשיעורים לא הצליח
איינשטיין לקבל משרת עוזר הוראה
בפוליטכניון. עם סיום לימודיו והוא נזקק
לעבודה.

איינשטיין שלח בקשות עבודה למקומות שונים
באירופה ונדחה על ידי כולם. במוחו של
איינשטיין התרוצצו רעיונות על תורת היחסות,
אולם בתחום התעסוקתי הוא לא נחל הצלחה,
עבר מעבודה לעבודה וחי מהיד אל הפה.

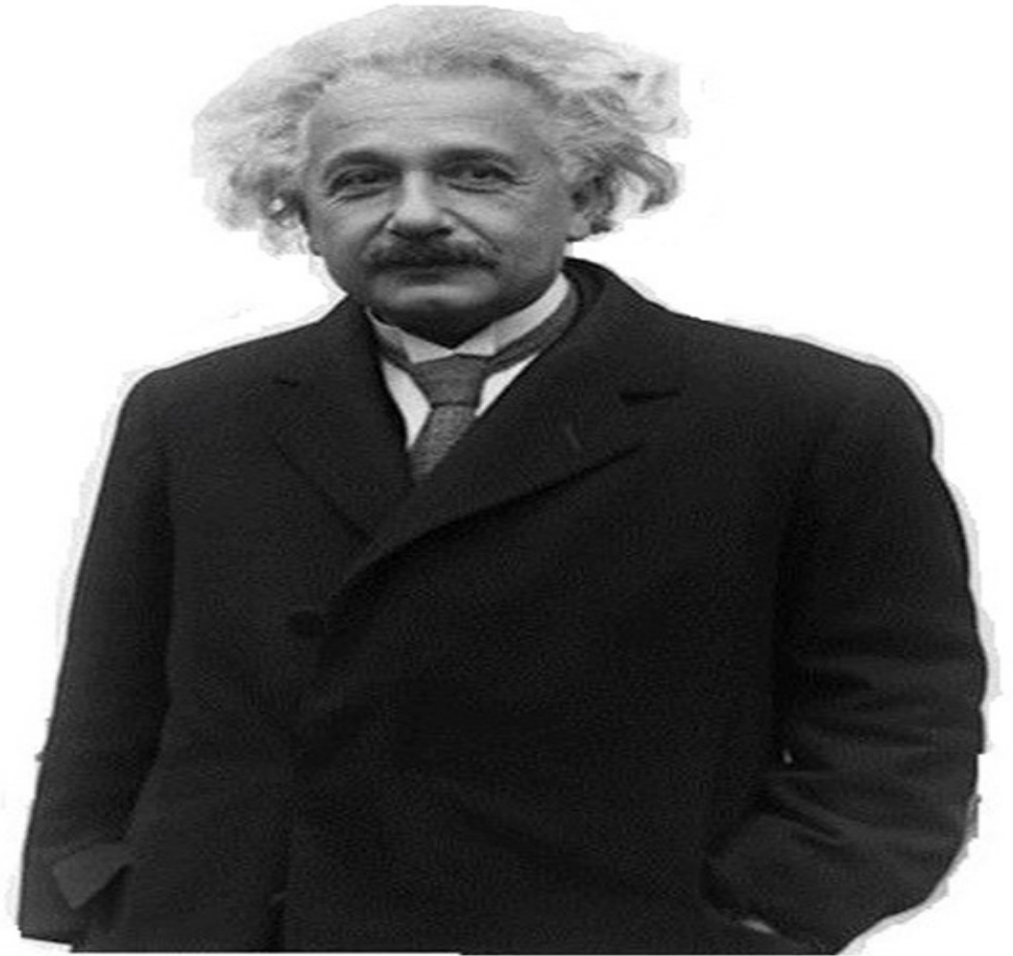

איינשטיין חשד כי מאחורי כל התשובות
השליליות שקיבל מהמוסדות האקדמיים
שאליהם שאף להתקבל ניצב פרופ' ובר.
ב-1901 כתב לחברו מרסל גרוסמן

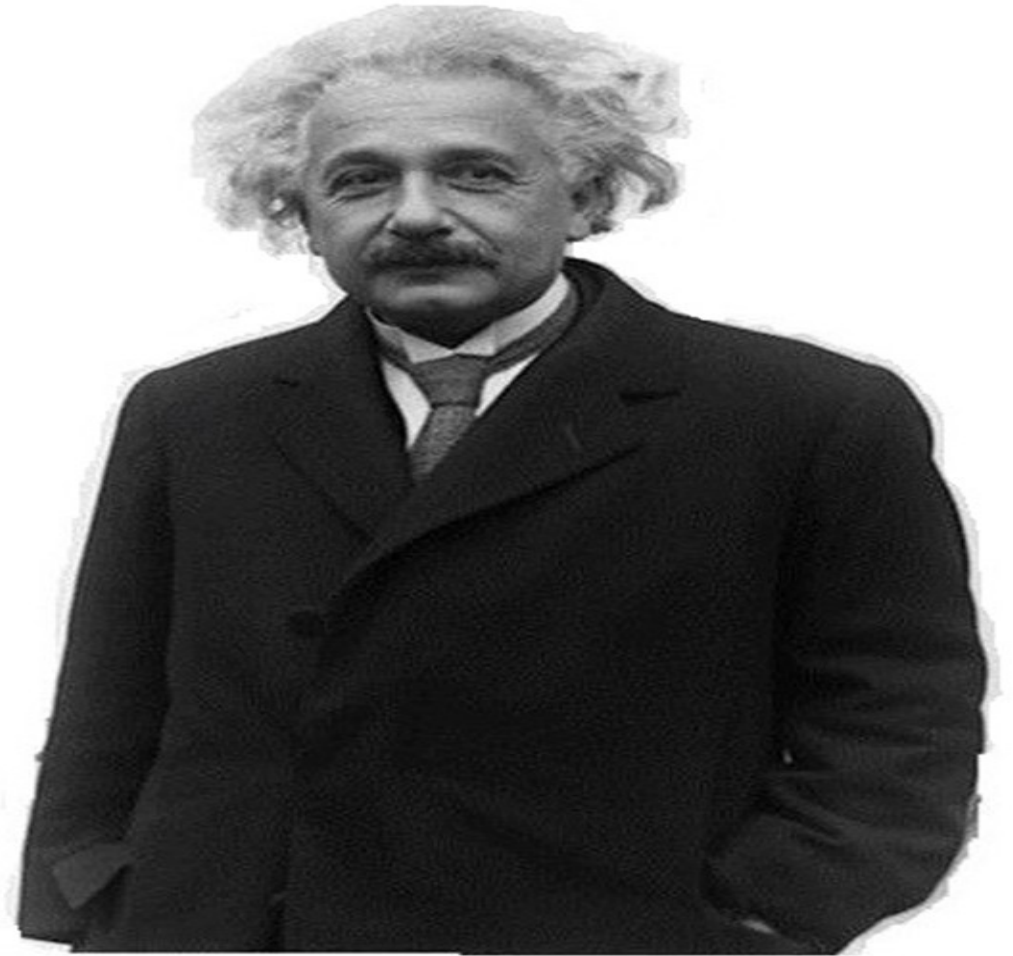
הייתי יכול למצוא משהו לפני הרבה זמן"
אלמלא הבוגדנות של ובר. מכל מקום, איני
משאיר אפילו אבן אחת הפוכה ואיני מוותר על
חוש ההומור שלי. אלוהים יצר את החמור ונתן
"לו עור עבה

בנובמבר 1901 איינשטיין הגיש תזת דוקטורט
לפרופסור אלפרד קליינר מאוניברסיטת ציריך
ובפברואר 1902 התזה נדחתה בשל הביקורות
החריפות והבלתי הולמות של איינשטיין על
תורת הגזים של לודוויג בולצמן

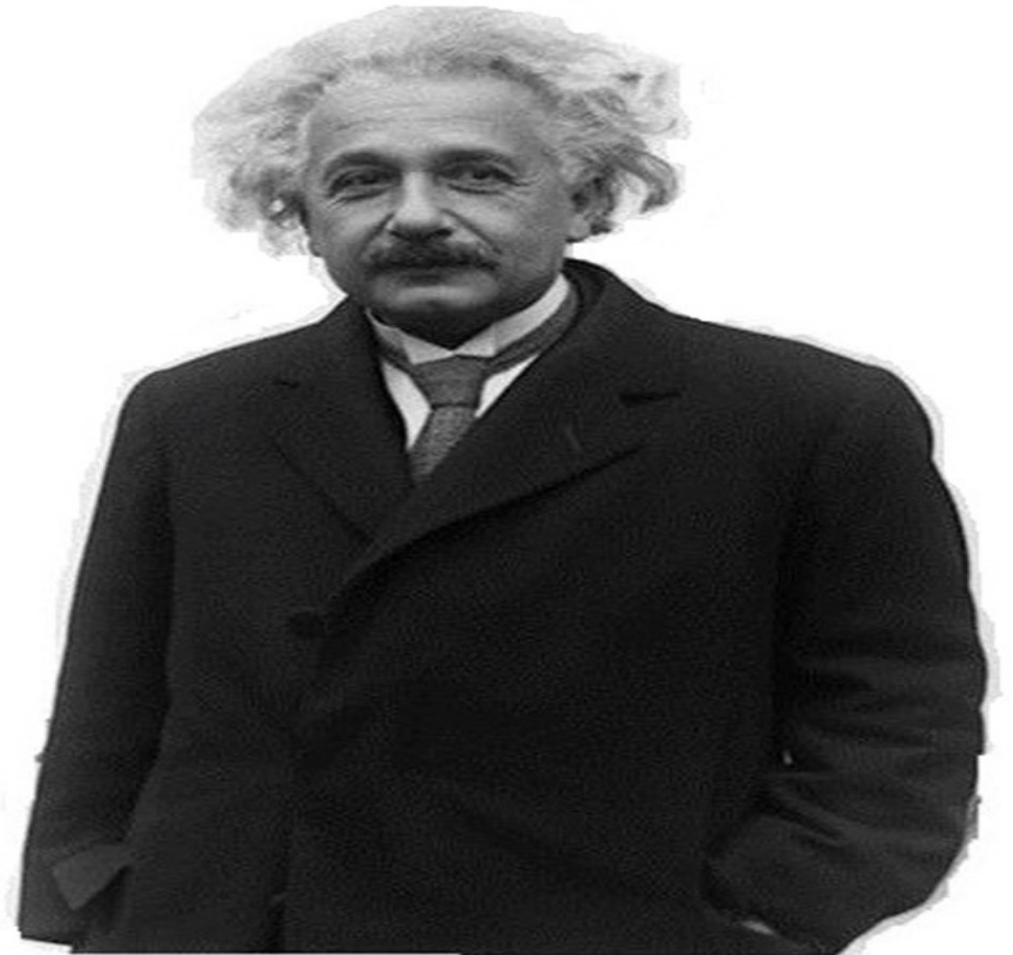
לאחר שגרוסמן ואביו התערבו למען איינשטיין
אצל חברו של האב פרידריך הלר, מנהל
משרד הפטנטים השוויצרי, קיבל איינשטיין
עבודה במשרד הפטנטים בברן והחל לעבוד
שם בקיץ 1902.

במשך היום עבד איינשטיין במשרד הפטנטים.
הוא כתב לחברו הקרוב כי במשך שמונה שעות
עבודה יש כל יום שמונה שעות לשובבות וכי יש
גם יום ראשון. במשך אותן שמונה שעות של
שובבות ובימי ראשון שקד איינשטיין על
רעיונותיו הגדולים, ואלה פורסמו במאמרים
שכתב במה שנודע לימים כ'שנה המופלאה',
הלוא היא שנת 1905 – אחת השנים החשובות
בתולדות המדע. איינשטיין נהג לכתוב את
רעיונותיו על פיסות נייר קטנות, וכאשר שמע
את צעדי המנהל הלר מתקרבים מיהר
להחליק אותן לתוך המגרה והמשיך בעבודה

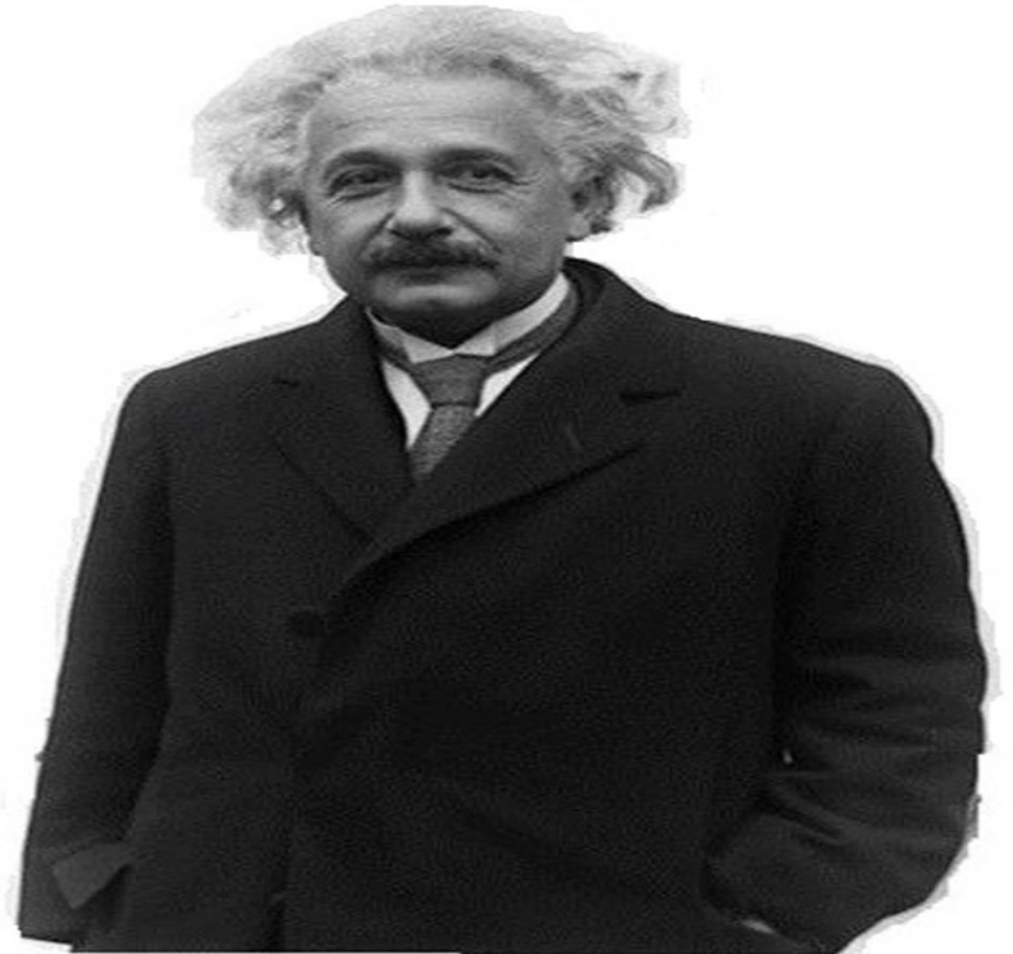
איינשטיין ניסה שוב להגיש תזת דוקטורט לפרופסור קליינר באוניברסיטת ציריך. הוא הבין שהפעם עליו לכתוב תזה על נושא מקובל ובינואר 1906 קיבל איינשטיין תואר דוקטור מאוניברסיטת ציריך אך התקשה לקבל משרת מרצה באוניברסיטת ברן.

כשהגיש לפרסום את מאמר היחסות חתם איינשטיין: "ברן, יוני 1905", כפי שהיה נהוג בכתב העת. חוקרים רבים שקראו את המאמר חיפשו את הכותב באוניברסיטת ברן ואיש לא העלה בדעתו לפנות למשרד הפטנטים.

כדי להתקבל למשרה באוניברסיטת ברן היה עליו להגיש עם הבקשה מאמר מדעי שטרם פורסם. איינשטיין המרדן הגיש את מאמר היחסות שכתב ב-1905. במחלקה לפיזיקה נתקל איינשטיין הסורר בפרופ' איים פוסטר שהיה מקובע, מסורתי, שמרן ומסור לערכי המערכת.

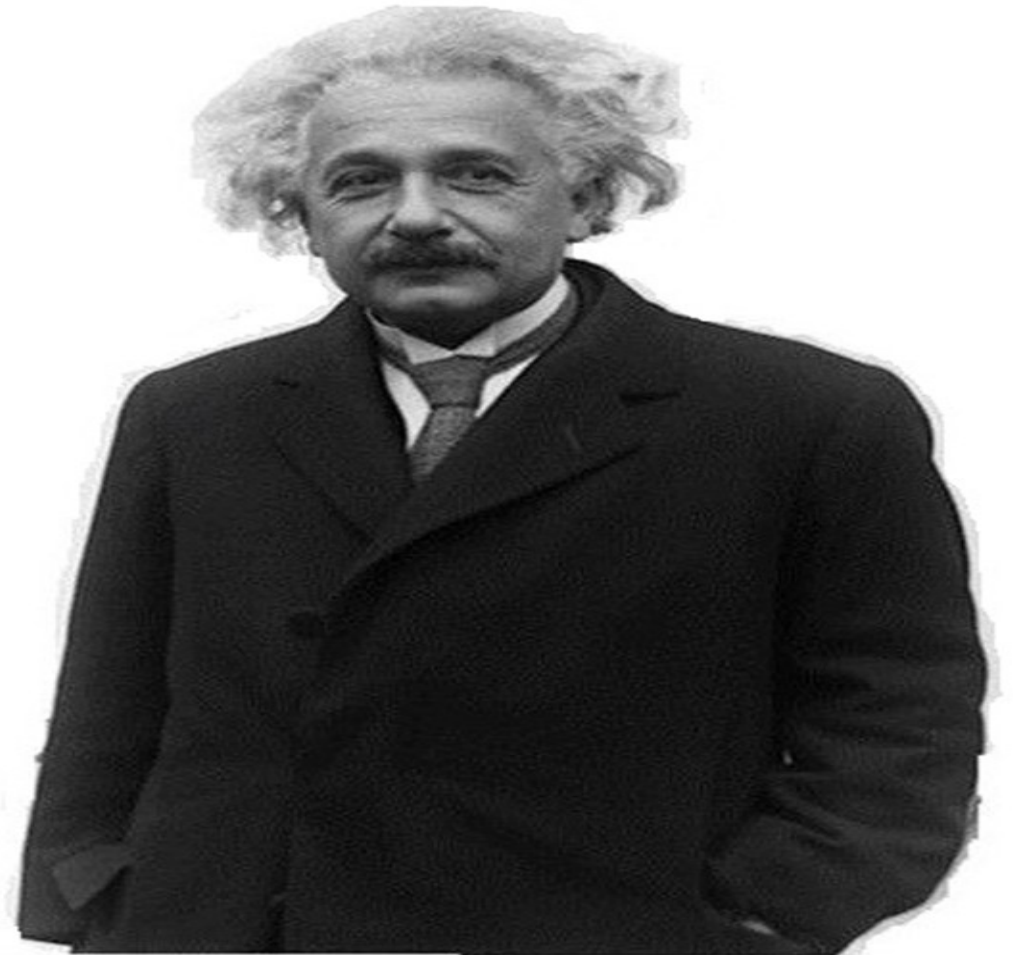
פוסטר קרא את מאמר היחסות והגיב: "אינני יכול להבין מלה ממה שכתוב שם!". הוא לא היה מסוגל לקבל עבודה שתוקפת מוסכמות פיזיקליות שהיו מקובלות מאות שנים וציפה לחיבור הכתוב בהתאם לכללים המסורתיים בפיזיקה הקלאסית.

איינשטיין המיואש והכועס כבר החליט לחפש עבודה כמורה בבית ספר.

אך בהמלצת חברים הגיש חיבור נוסף בהתאם
לכללים המסורתיים של הסגל בפקולטה וכתוצאה
התקבל כמרצה זמני באוניברסיטת ברן ב-1908.
הדבר לא הפריע לו להמשיך לעבוד במשרד
הפטנטים. בסמסטר האביב הוא הרצה מול קהל של
ארבעה סטודנטים - חבריו ממשרד הפטנטים -
ובסמסטר הקיץ שלאחר מכן הופיע להרצאותיו רק
סטודנט אחד והקורס התבטל

את המשרה האקדמית הראשונה שלו קיבל איינשטיין
באוניברסיטת ציריך ב-1908. האוניברסיטה העדיפה
אמנם מועמד אחר, אך כאשר זה ויתר על המשרה
זכה בה איינשטיין. אחד הסטודנטים סיפר כי
איינשטיין היה נכנס לכיתה בבגדים מרושלים, מכנסיו
היו קצרים מדי וסביב צווארו הייתה שרשרת ברזל
שעליה נתלה שעון. הסטודנטים היו סקפטיים למדי,
אולם לאחר שפתח את פיו הוא שבה את לבם

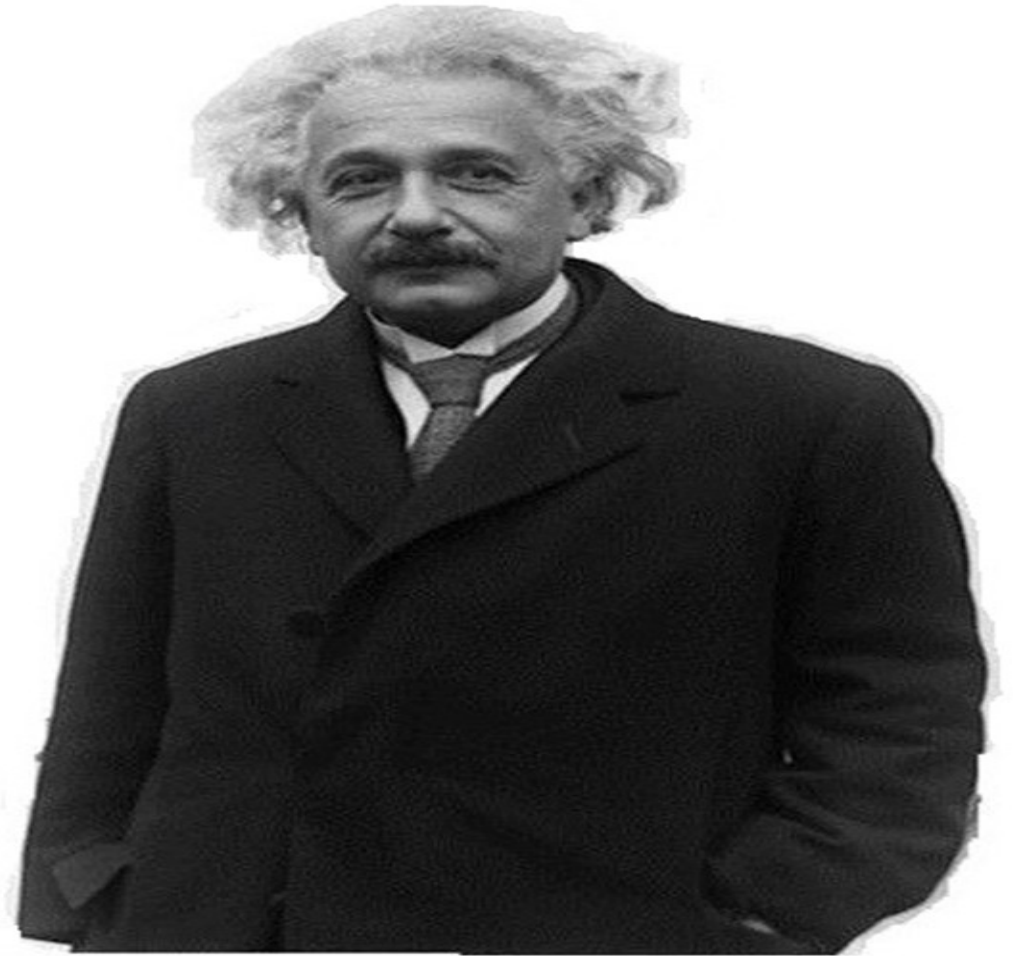
מדוע אנשים שואלים האם איינשטיין היה אוטיסט?

בגלל שסיימון ברון-כהן, פרופסור לפסיכופתולוגיה התפתחותית ומומחה עולמי לאוטיזם באוניברסיטת קיימברידג', אבחן את איינשטיין, אייזק ניוטון, ודמויות היסטוריות מפורסמות אחרות כאוטיסטים ואספרגרים.

ברון-כהן כתב מאמר יחד עם סטודנטים אוטיסטים מאוניברסיטת קיימברידג' והם טענו:

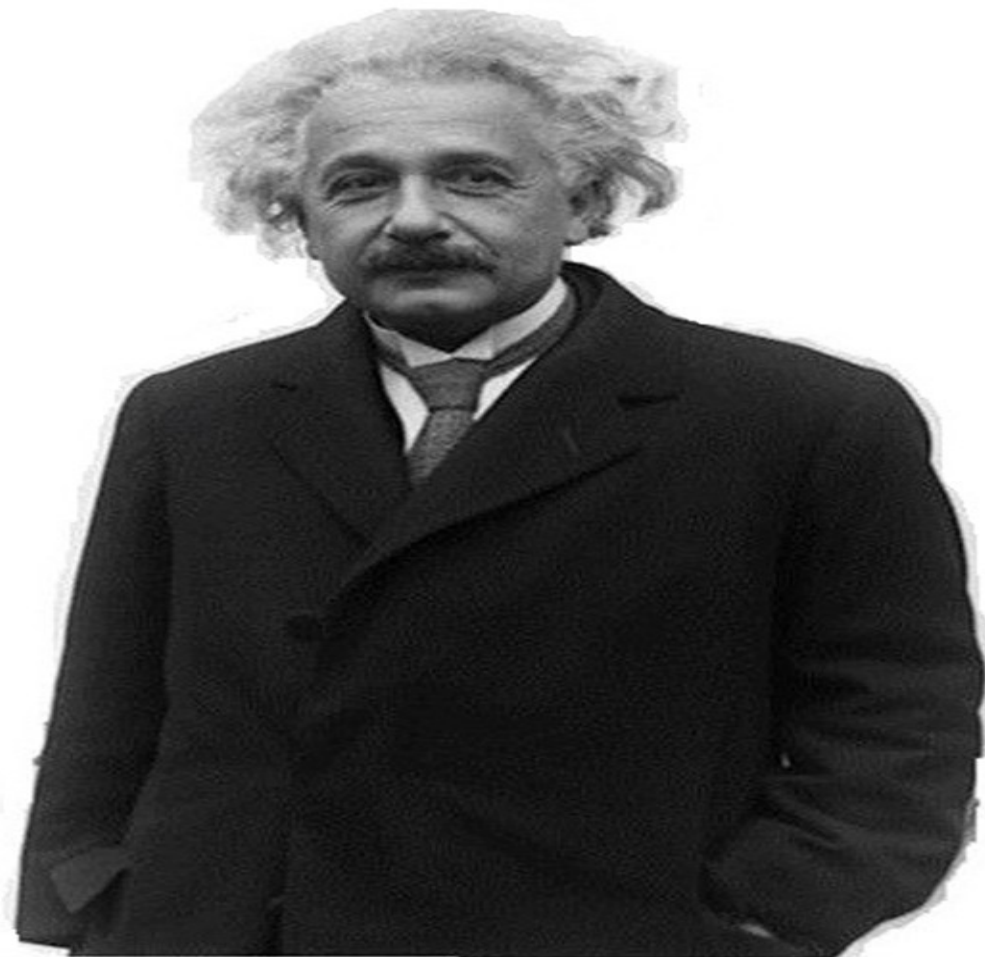
"איינשטיין, מוצרט, ניוטון, ויטגנשטיין ואחרים (בעיקר גברים, לבנים שנפטרו) מזהים לאחר מותם עם תסמונת אספרגר וגאונות."

שימו לב כמה דעות קדומות: גברים לבנים הם אספרגרים גאונים. אז מה הם נשים וגברים לא לבנים?

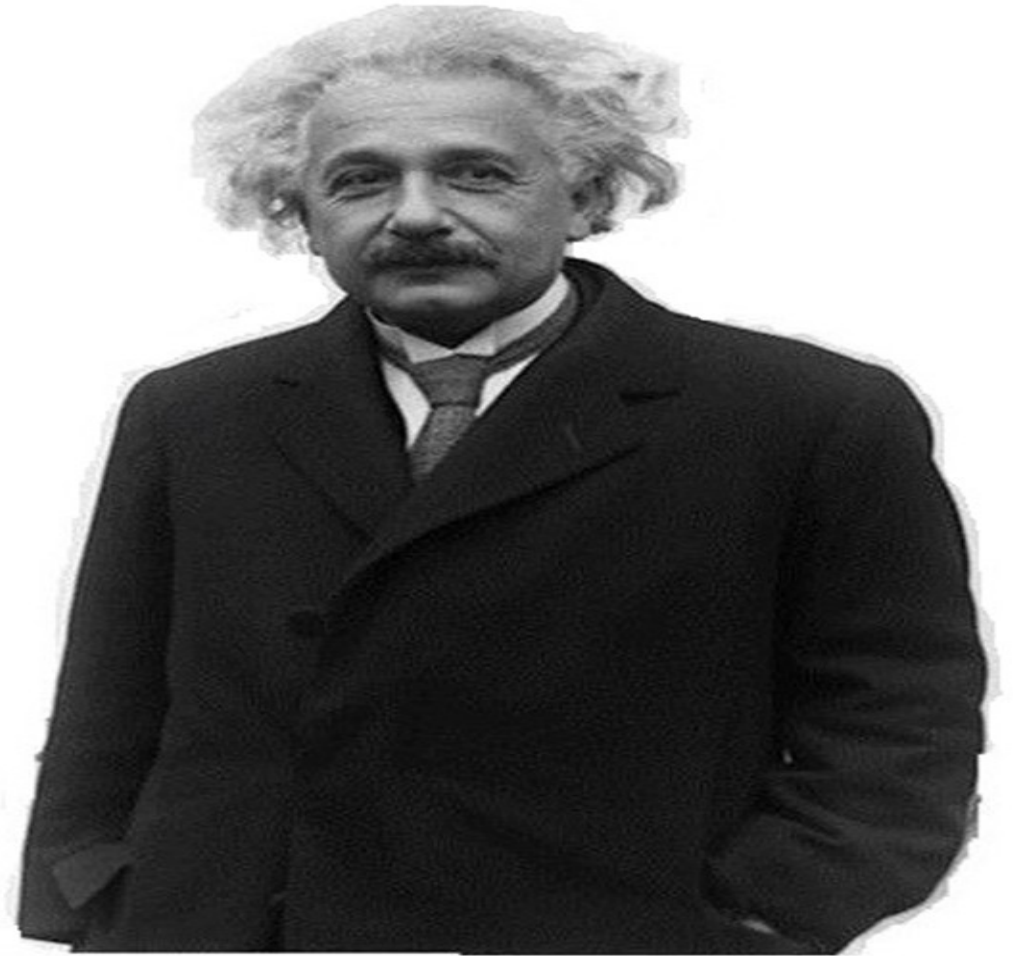
בשנת 2003 כתב ברון-כהן:

"אייזק ניוטון ואלברט איינשטיין. מה משותף לשני הפיזיקאים האלה? מלבד היותם שניים מגדולי הפיזיקאים שהעולם ראה, יש עוד מאפיין אחד משותף להם: ... הקשיים החברתיים שלהם היו כנראה חמורים מספיק כדי להצדיק אבחנה של תסמונת אספרגר. למרות זאת, זה לא מנע מהם להגיע לדרגות הגבוהות ביותר בתחומים שבחרו".

ברון-כהן בחר כמה ציטטות ומאפיינים התנהגותיים של איינשטיין התומכים באבחנתו:

"איינשטיין תואר כ'בודד וחולמני' כילד, עם קושי לרכוש חברים. נאמר עליו שהוא מעדיף משחקי 'חשיבה והתבודדות', כמו משחקי בנייה מורכבים בקוביות או הכנת בתים מקלפים עד לגובה של ארבע עשרה קומות. הוא היה 'חוזר ברכות על כל משפט שאמר – הרגל שהמשיך בו עד גיל שבע' [אקולליה]. הוא עדיין לא נחשב לדובר שוטף בגיל תשע. הוא גם היה מתבודד: 'אני לא נמצא הרבה עם אנשים', הוא היה אומר. 'אני לא מתרועע כי מפגשים חברתיים מסיחים את דעתי מעבודתי ואני באמת חי רק בשביל זה, והם יקצרו עוד יותר את תוחלת החיים המאוד מוגבלת שלי'".

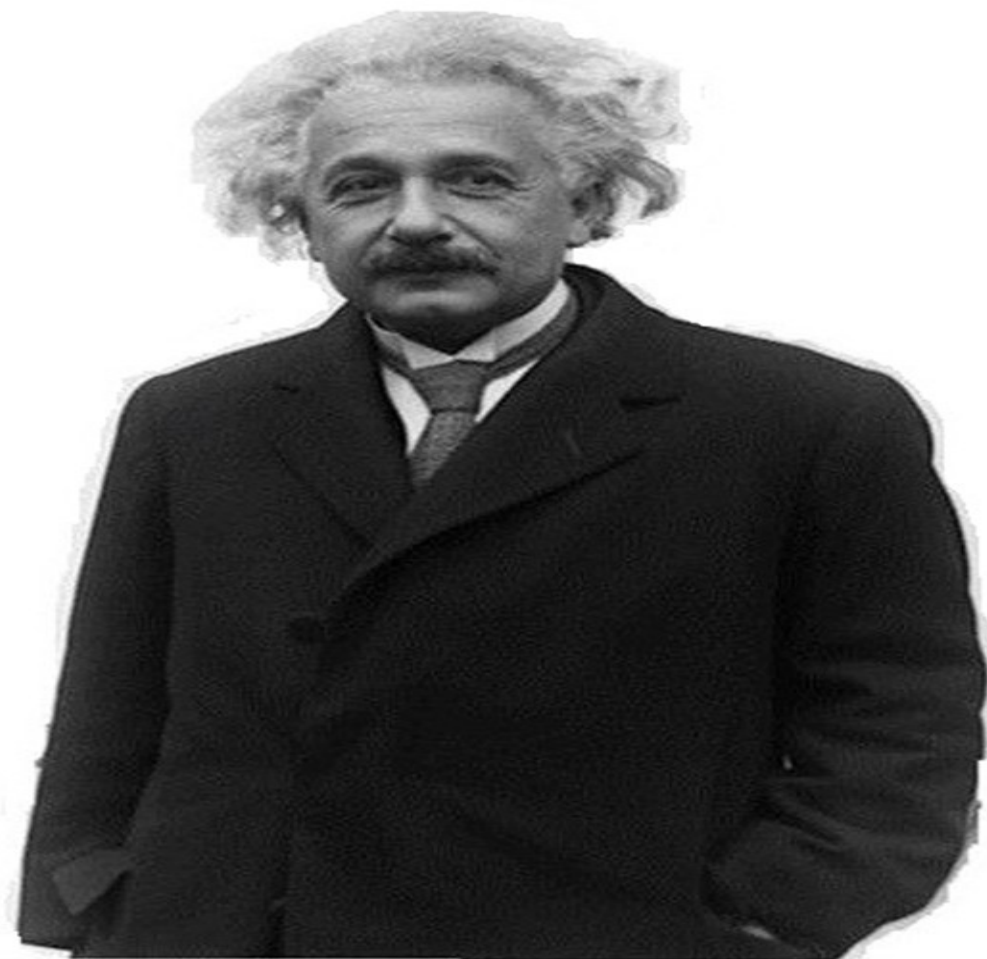

ברון-כהן בחר בקפידה את הציטוטים והפרטים
שהתאימו לאבחנה של איינשטיין מתוך
הביוגרפיות של איינשטיין.

ברון כהן בעיקר הסתמך על הספר "חייו
הפרטיים של איינשטיין" של רוג'ר הייפילד
ופיטר קרטל:

הציטוטים והמידע בספר הזה לקוחים ממקורות
ראשוניים היסטוריים.

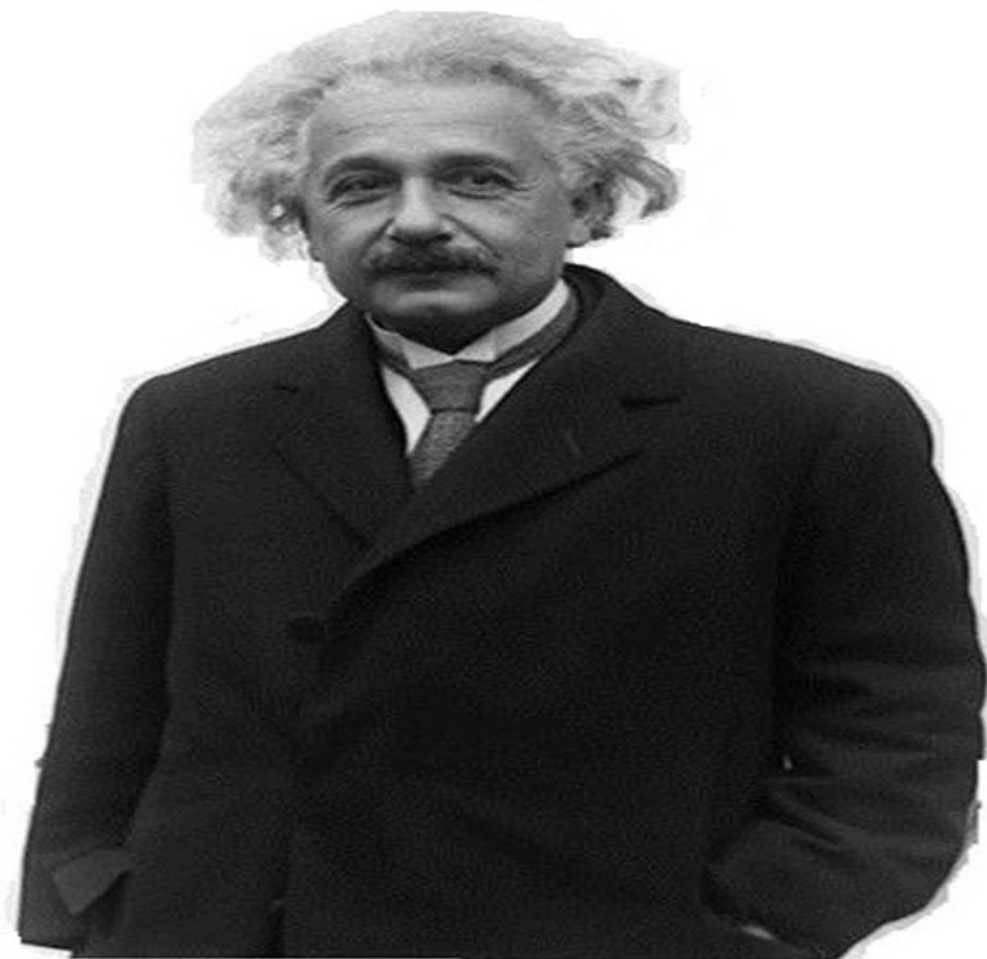

טמפל גרנדין, פרופסור אוטיסטית מומחית
להתנהגות בעלי חיים גם היא קבעה
שאינשטיין היה אוטיסט:

"אלברט אינשטיין, לודוויג ויטגנשטיין ווינסנט
ואן גוך הפגינו כולם הפרעות התפתחותיות
בילדות המוקדמת".

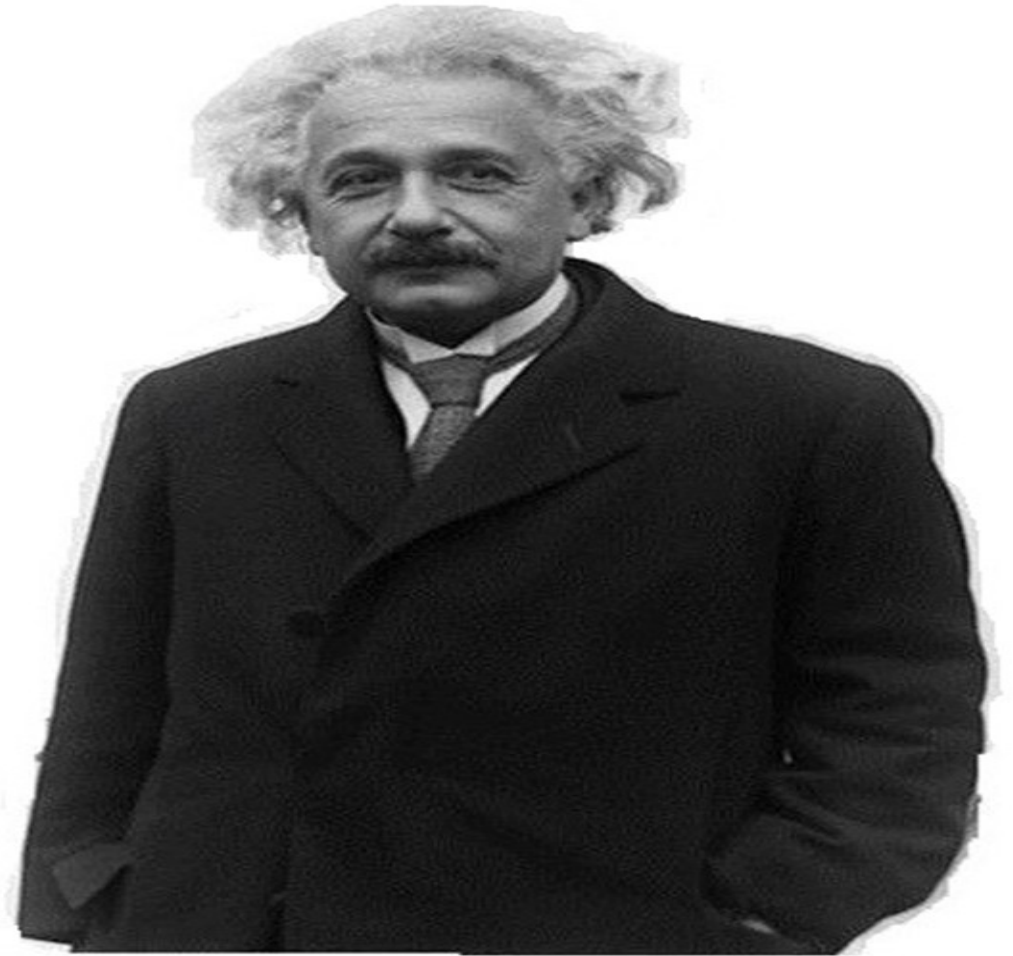
גרנדין הגדירה אוטיזם וכתבה:

"כילד, היו לאינשטיין רבות מהתכונות הללו.
הוא לא למד לדבר עד גיל שלוש. במכתב
לאם לילד אוטיסט, הוא הודה שלא היה
מסוגל ללמוד לדבר עד גיל מאוחר וכי הוריו
היו מודאגים מכך".

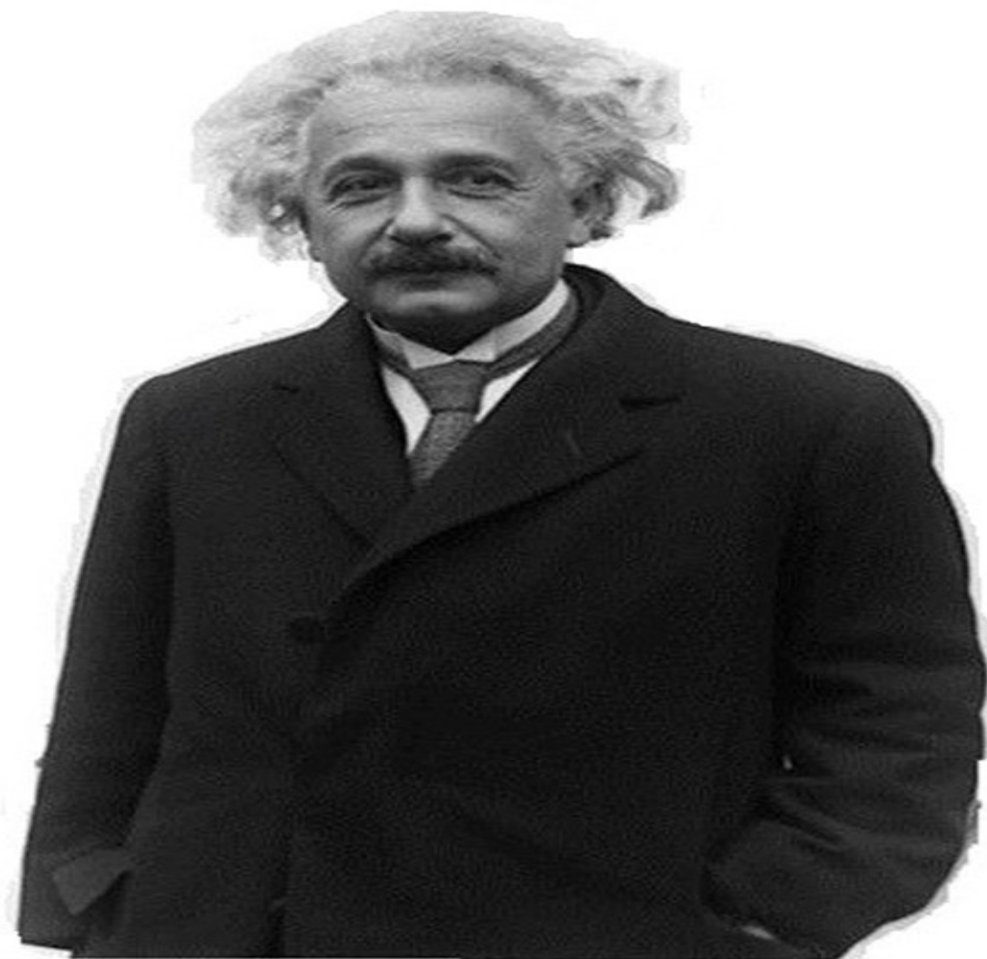
איינשטיין מעולם לא כתב מכתב לילד
אוטיסט כי בזמנו לא הייתה קיימת
האבחנה הזאת.
אפשר לטעון שזהו אנכרוניזם משום
שמתייחסים למצב בעבר שלא היה ידוע
בזמנו של איינשטיין במונחים עכשוויים
ובאמצעות קריטריונים אבחוניים מודרניים
(אוטיזם).

אחר כך גרנדין חזרה על מאפיינים שאמר
ברון-כהן באומרה: "לאיינשטיין היו תכונות
רבות של מבוגר עם תסמונת אספרגר".

וגרנדין הוסיפה:

"איינשטיין גם לא הצליח בבית הספר עד שנשלח לאחד שאיפשר לו להשתמש בכישורי הדימיון שלו. ... כשפיתח את תורת היחסות, הוא דמיין את עצמו על קרן אור. הדימויים החזותיים שלו היו מעורפלים יותר משלי, והוא ידע לתת להם פירוש באמצעות נוסחאות מתמטיות. .... כשעבד במשרד הפטנטים השווייצרי הוא לבש לפעמים נעלי בית ירוקות עם פרחים עליהן".

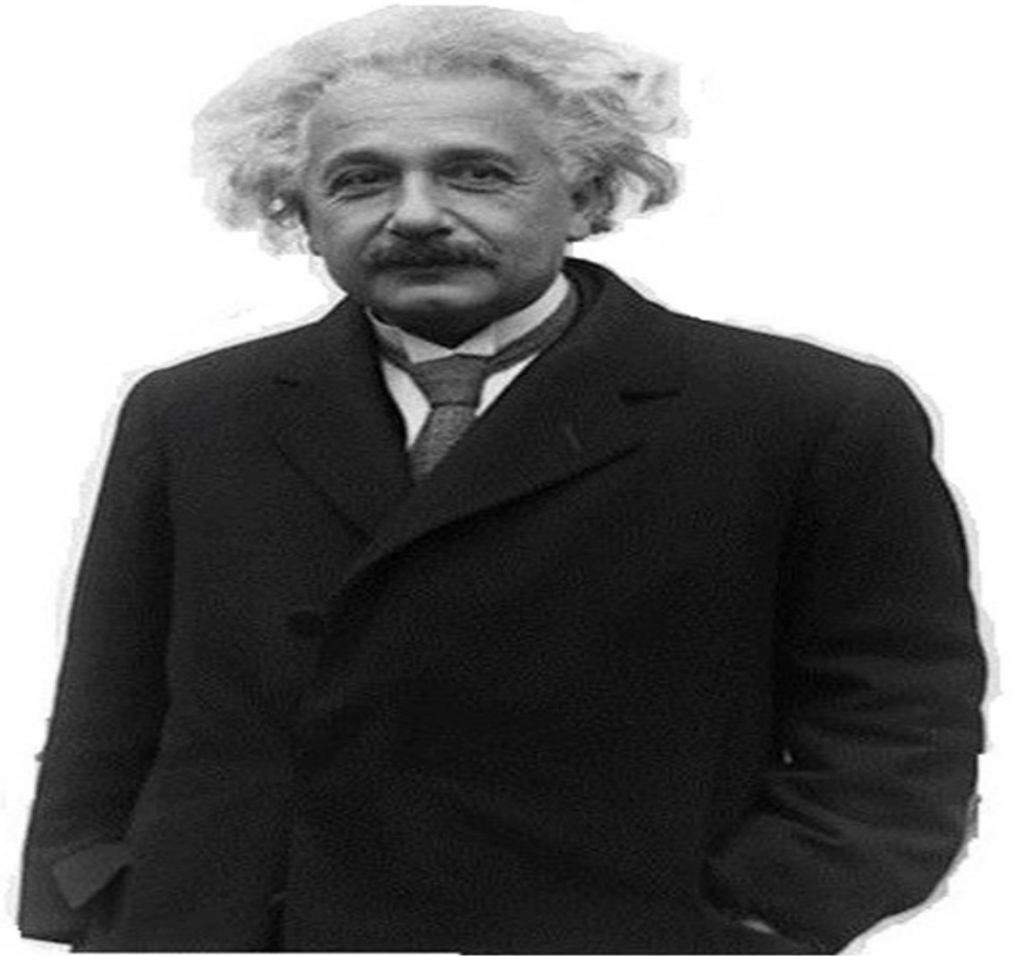

לגבי הנעליים הירוקות עם הפרחים. זו
המצאה.

מקס פלוקיגר המציא סיפורים על איינשטיין
בספרו "איינשטיין בברן".

הוא המציא שבמשרד הפטנטים, איינשטיין
הופיע לעתים קרובות לעבודה בנעלי בית
ירוקות עטורות בפרחים. ופקידים במשרד
הפטנטים כינו אותו "האיש עם נעלי הבית
הירוקות".

עוד המצאה של פלוקיגר היא שאיינשטיין
הופיע יום אחד במשרד הפטנטים עם מסור
והמשיך לקצר את רגלי הכיסא שלו כי הוא
לא היה מתכוונן והיה גבוה מדי בשבילו.

המומחה העולמי לאוטיזם, פרופסור טוני אטווד, כתב:

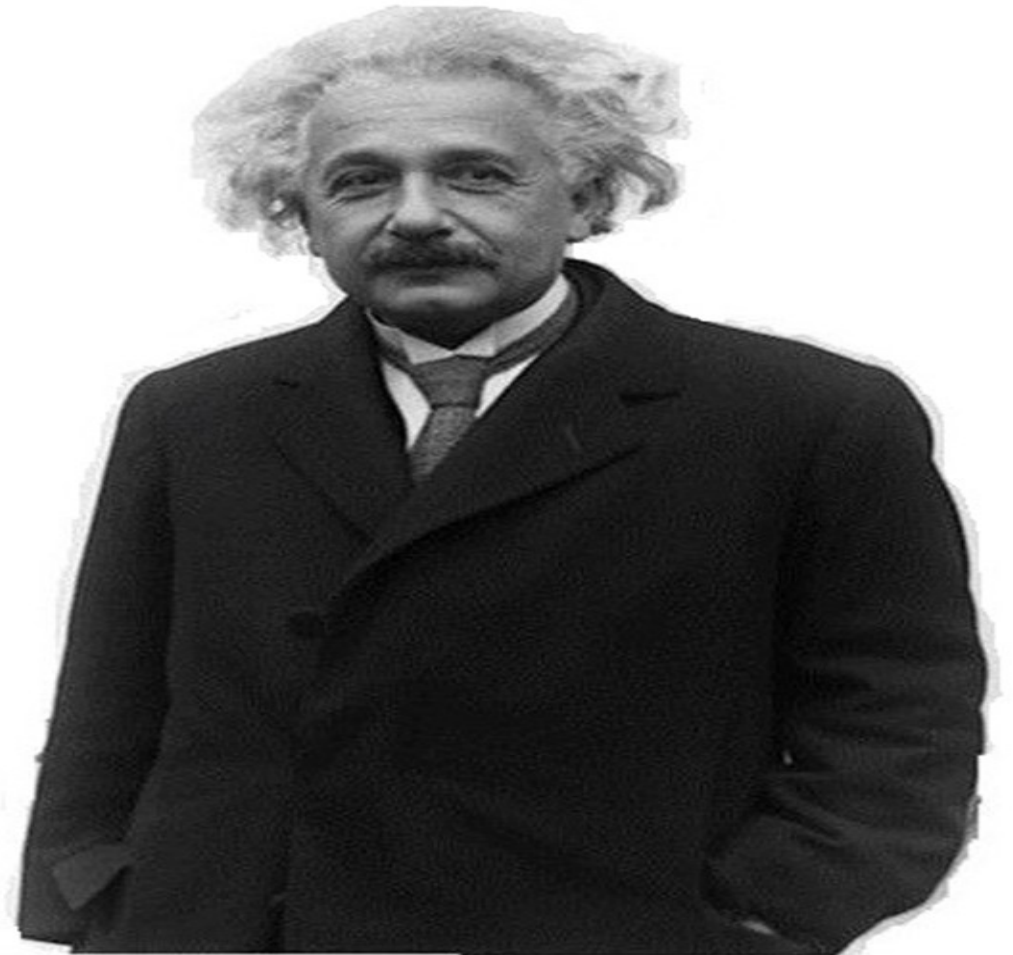
"עיקר ההתקדמות הגדולה במדע ובאמנות נעשתה על ידי אנשים עם אספרגר, ממוצרט ועד איינשטיין". בספרו "המדריך השלם לתסמונת אספרגר":

אטווד כותב:

"המדען הגדול ביותר של המאה העשרים, אלברט איינשטיין, היה הוגה חזותי. הוא נכשל במבחני השפה בבית הספר, אך הסתמך על שיטות לימוד חזותיות. תורת היחסות שלו מבוססת על דימויים חזותיים של קרונות נוסעים ורכיבה על אלומות אור. מעניין שבאישיותו ובהיסטוריה המשפחתית שלו יש אלמנטים המעידים על תסמונת אספרגר (גרנדין 1984)".

כפי שראינו גרנדין אינה מומחית לאיינשטיין ולתיאוריות שלו. הייתי ממליצה לאטווד לצטט אנשים

מומחים לאיינשטיין

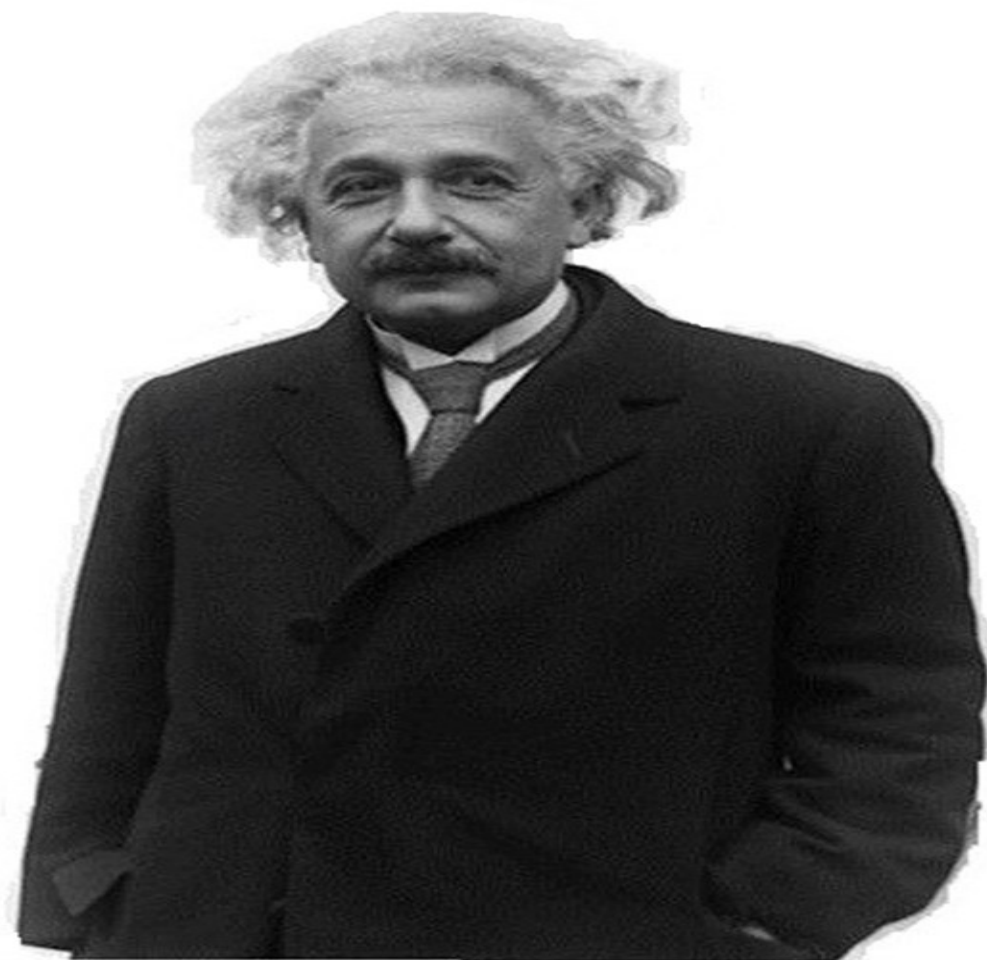

היסטוריונים של הרפואה התנגדו לאבחנה של מדענים אחרי מותם ומתחו ביקורת על הפרקטיקה של אבחון רטרוספקטיבי של אוטיזם.

הם קראו לזה תעשיית האבחון של איינשטיין וניוטון.

היסטוריונים של המדע התנגדו נחרצות למגמה זו של אבחנה אחרי המוות של מדענים שנפטרו על סמך ראיות בודדות מביוגרפיות והוצאתן מהקשרן. למרות התנגדות ההיסטוריונים, איינשטיין בכל זאת אובחן כאוטיסט.

הביוגרף של איינשטיין, וולטר איזקסון, כותב:
"חיפוש בגוגל של איינשטיין + אספרגר מניב 146,000 עמודים".

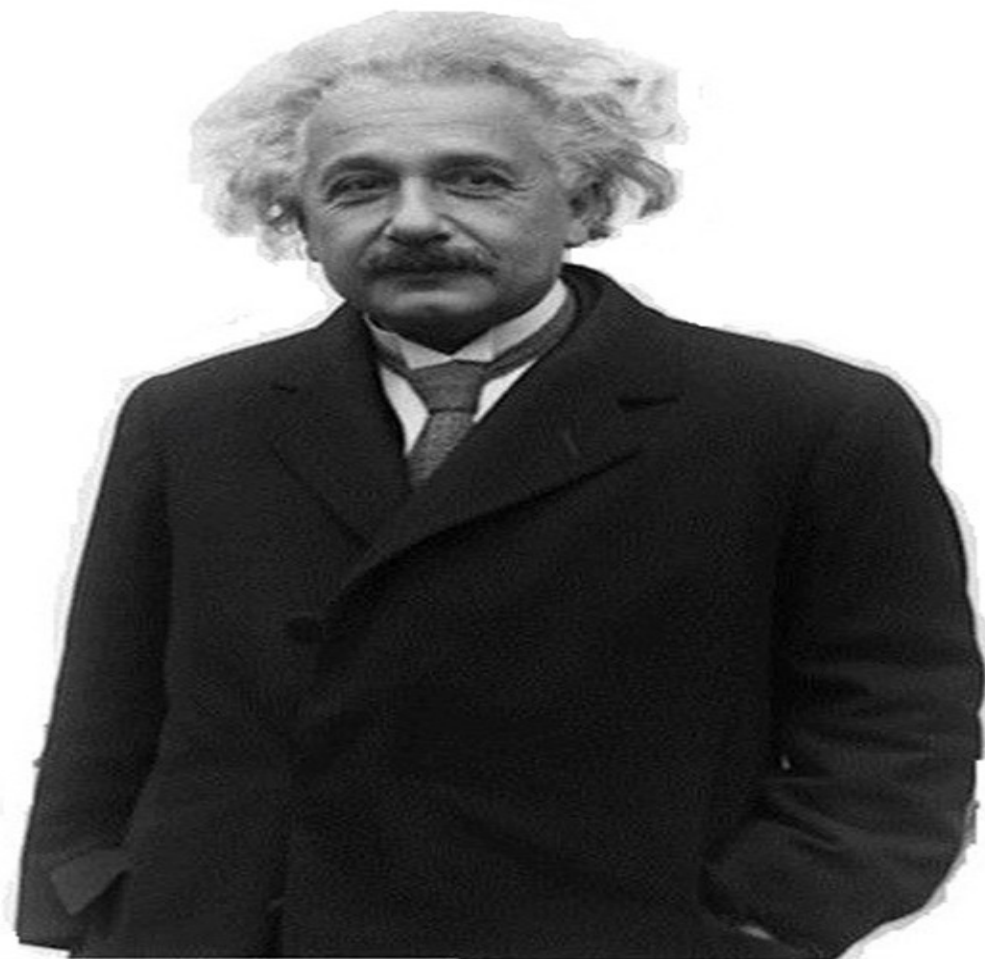

ההתנגדויות של ההיסטוריונים:

ההיסטוריונים העלו מספר טענות ובעיות בפרקטיקת האבחון הרטרואספקטיבי:

ראשית, תהליך החשיבה של איינשטיין עצמו לא לגמרי ברור כי הוא נפטר ואנחנו לא יכולים פשוט לחלץ כמה פרטים מתוך ביוגרפיה ולהגיע למסקנות נחרצות.

שנית, הרטרודיאגנוזה נעשית על ידי אנשים שהם היסטוריונים חובבים ולא חוקרים בעלי הכשרה היסטוריוגרפית מקצועית. האבחנה הרטרואספקטיבית היא לרוב תחביב של רופאים או פסיכולוגים-פסיכיאטרים המתעניינים בהיסטוריה ונהנים לבחון את חוש האבחון שלהם על דמויות היסטוריות מפורסמות.

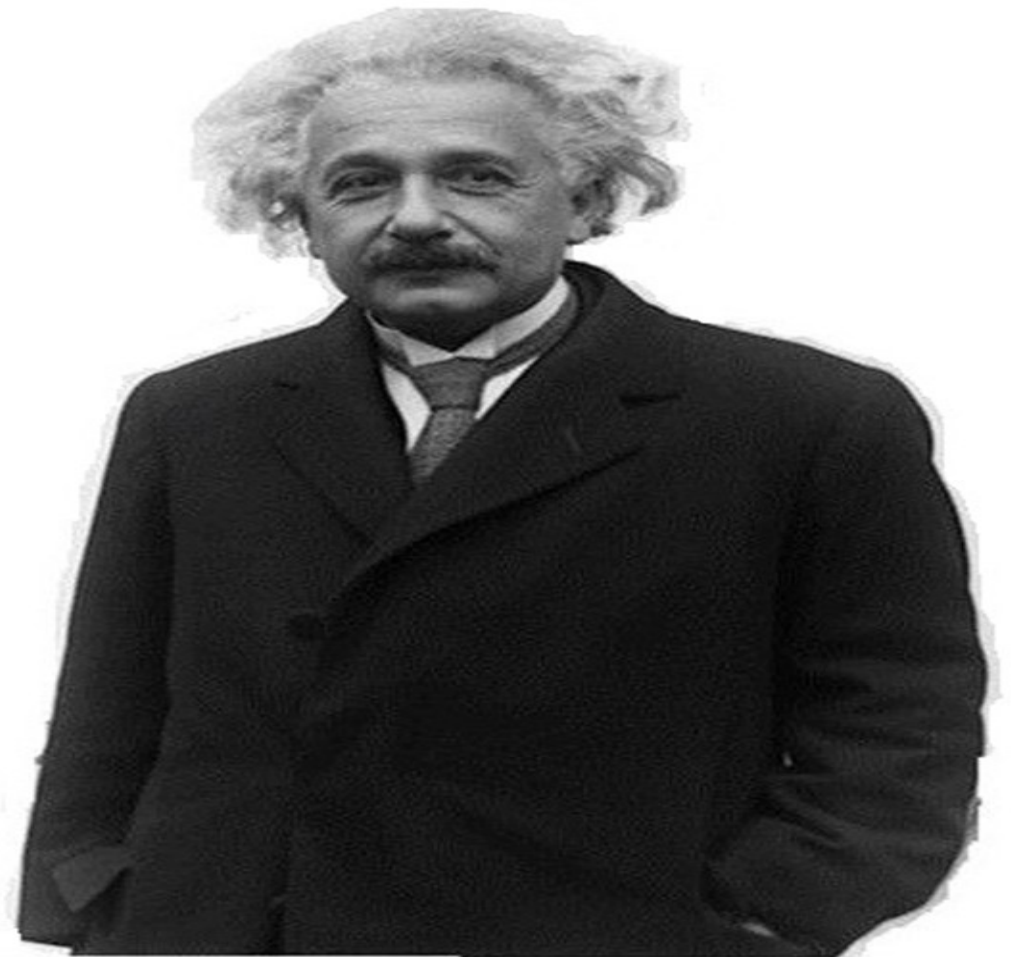

שלישית, ביקורת נוספת המוטחת בפסיכיאטרים היא שאסור להם ליפול למלכודת הפטיש והמסמר: "אם הכלי היחיד שיש לך הוא פטיש, אתה נוטה לראות כל בעיה כמסמר".

למומחים בעולם לאוטיזם יש פטיש - אבחנה של אוטיזם/תסמונת אספרגר - והם נוטים לראות כל מדען גאון בעבר כבעל תסמונת אספרגר.

במילים אחרות, אבחנות רטרוספקטיביות שמומחים עולמיים לאוטיזם עושים חשופות להטיות, מבלי שמומחים אלה בהכרח מודעים להן.

אבל אותה ביקורת (הפטיש והמסמר) מופנית כלפי מדענים אחרים, כמו גם כלפי היסטוריונים.

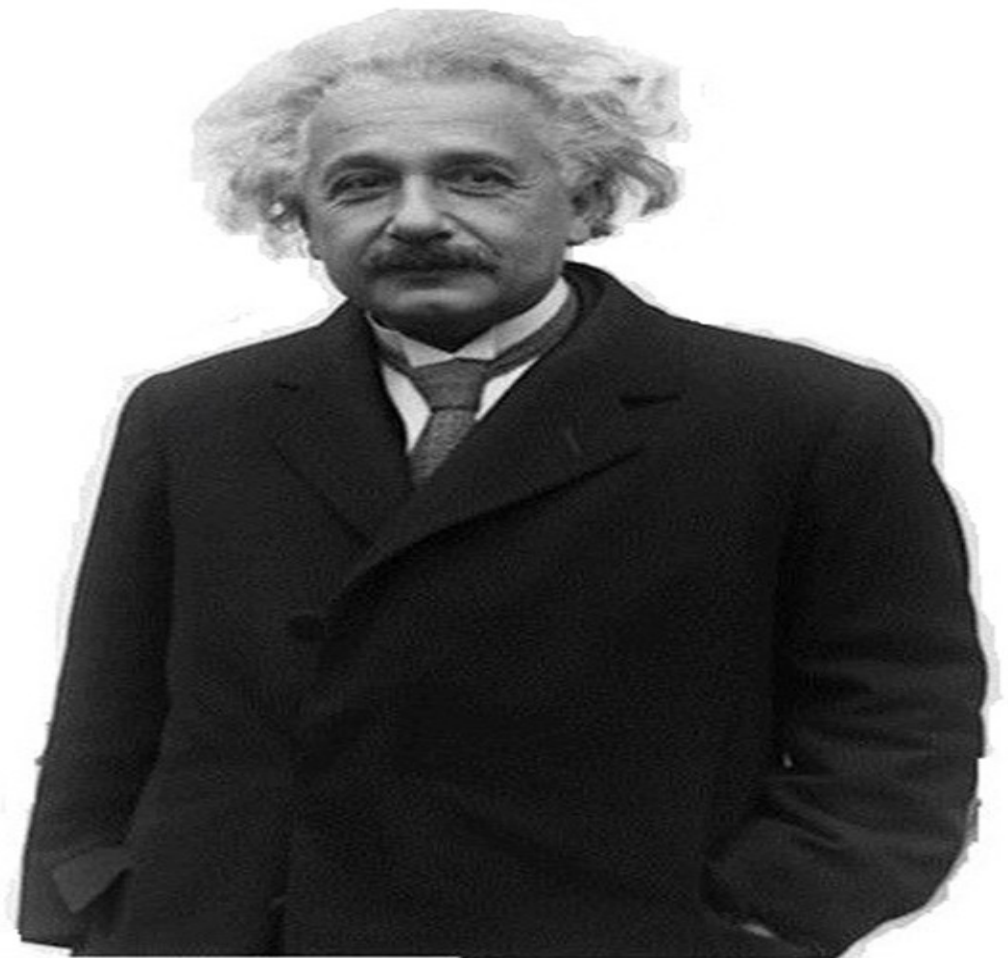
לבסוף, טענה נוספת שעולה היא שרופא המבחן בדיעבד מפר את עקרונות מקצוע הרפואה, משום שהוא נותן את דעתו על נבדק שמעולם לא ראה ולא בדק.

הרופא לא יכול לאמת או להפריך את טענותיו כי אינו יכול לבדוק ולשוחח עם הנבדק שנפטר.

מעולם גם לא היה לו קשר עם הנבדק והוא לא קיבל את הסכמתו לתהליך.

אפשר לטעון שהסלבריטאים ההיסטוריים האלה חסינים מפני הגנת הפרטיות משום שחייהם פתוחים לציבור. ומכיוון שהם מתו מזמן, הנושא של כל נזק פוטנציאלי כבר לא קיים.

אבל צאצאים ומעריצים מסוימים עשויים להתנגד לפרסום אבחנה שעלולה להכתים את המוניטין של סבם-קרובם הסלבריטאי שנפטר.

ב-2020 בספרו, "מחפשי התבנית: תיאוריה חדשה
להמצאה האנושית", The Pattern Seekers.
ברון-כהן חזר בו חלקית מהאבחנה לגבי איינשטיין:
"כמה היפר-סיסטמייזרים, במגוון תחומים, תוארו
כאוטיסטים. לדוגמה, אנדי וורהול בתחום האמנות,
לודוויג ויטגנשטיין בתחום הפילוסופיה, הנס כריסטיאן
אנדרסן בתחום הספרות, אלברט איינשטיין והנרי
קוונדיש בתחום הפיזיקה, כולם תוארו כאוטיסטים.
לדעתי, אין זה מועיל לשער האם מישהו – חי או לא
– עשוי להיות אוטיסט, שכן אבחנה מועילה רק אם
האדם מבקש עזרה ומתקשה לתפקד. אבחון אדם –
חי או לא – על בסיס מידע ביוגרפי מקוטע אינו אמין
ואינו אתי בעליל, שכן אבחון צריך תמיד לכלול את
הסכמתו של האדם ולהיות יזום על ידו.

ומנקודת מבט מדעית, היפר-סיסטמטיזציה לא
אומרת אוטומטית שאתה אוטיסט".

